

geografska raziskovanja mladih

UDK 911:167:373:54 "1986/87"

RAZISKOVALNO DELO SREDNJEŠOLCEV V ŠOLSLEM LETU 1986/87
(Poročilo XXI. srečanja mladih raziskovalcev v okviru gibanja "Znanost mladini")

Metka Špes^{*}

Geografi smo z 21. srečanjem mladih raziskovalcev dobili 15 novih raziskav, kar je največ v zadnjih nekaj letih. Preseneča pa ne le večje število nalog, pač pa predvsem velika pestrost tem, ki so jih mladi obdelali: od poglobljenih pa tudi izvirnih kompleksno-geografskih študij nekaterih do sedaj neproučenih manjših naselij v Sloveniji, do proučevanj prostorskih učinkov posameznih človekovih dejavnosti, tudi negativnih, do katerih imajo mladi še posebno prizadet odnos (odpadki, degradacija površja, onesnaževanje okolja, deagrarnizacija). Pohvalno pa je predvsem to, da so domala vse naloge rezultat obsežnih terenskih proučevanj, od anketiranja, kartiranja pa tudi inventarizacije negativnih posegov v prostor.

Naloge so tudi dobro grafično in kartografsko opremljene, priložene fotografije pa že včasih presegajo finančne možnosti srednješolcev. Zelo aktualne agrarnogeografske naloge, s katerimi mladi opozarjajo na probleme deagrarnizacije, ostarevanja prebivalstva na našem podeželju, predvsem v obrobni delih Slovenije, pa bi zaslužile tudi širši odmev, zato predlagamo, da jih mladi objavijo v lokalnih oziroma strokovnih časopisih.

Največje število raziskav so ponovno prispevali mariborski srednješolci, za kar gre njim, še posebno pa mentorjem, posebno priznanje in zahvala. Razveseljivo pa je, da so se letos za srečanje pripravili tudi učenci nekaterih srednjih šol, ki se tokrat pojavljajo prvič (SŠC Ptuj) in prepričani smo, da to ni njihovo zadnje srečanje s komisijo pri gibanju "Znanost mladini".

Komisija (Mitja Bricelj, mag. Andrej Černe, dr. Marijan Klemenčič, Drago Kladnik, dr. Dušan Plut, dr. Darko Radinja, Peter Repolusk in mag. Metka Špes) je predlagala, da v Geografskem obzorniku objavimo povzetke treh nalog, ki izstopajo zaradi vsebine, metodah dela in izvirnosti: Socialno-geografska podoba zaselka Avšje in problematika mladih v vasi (Nina Gorenc in Anja Stefan, SŠ za družboslovje, Ljubljana), Trdi in tekoči odpadki-nov antropogen dejavnik

^{*} mag. geog., Inštitut za geografijo, Univerza Edvarda Kardelja, 61000 Ljubljana, Trg francoske revolucije 7, glej izvleček na koncu Obzornika

v okolju v mestu Ormož (Bojana Jaušovec, SŠC Ptuj) in Pastirsko gospodarstvo v Solčavi (Elica Cigljar, Marjetka Mraz SEŠ Maribor).

Za zvezno srečanje, letos je bilo v Novem Sadu, smo predlagali nalogo Socialno-geografska podoba zaselka Avšje in problematika mladih v vasi. Srednješolki iz Ljubljane sta na tem srečanju zelo uspešno predstavili nalogo, njuna raziskava je bila izbrana za najboljšo in najbolj izvirno delo, ponovno pa se je izkazalo, da je naš pristop, kjer mladim omogočamo polno samostojnost in izražanje njihove inovativnosti, pravilen, saj mlade že kmalu navaja na samostojno raziskovalno delo. Te kvalitete vsako leto ponovno izstopajo na zveznih srečanjih, ko dela naših dijakov primerjamo z deli dijakov iz drugih republik in pokrajin, ki večji del ostajajo na nivoju obnov člankov, učbenikov, knjig, v najboljšem primeru pa so kompilat različnih pisanih virov pa na osnovi le-teh napišejo naloge o različnih geografskih pojavih in še pri tem jih omejujejo z obsegom do 20 strani.

Izvirno raziskovalno nalogo sta predstavili dijakinji Srednje šole za družboslovje in splošno kulturo iz Ljubljane - Anja Stefan in Nina Gorenc, mentorici sta bili prof. Mira Verbič in prof. Ivica Bohanec. Naloga ima jasno opredeljen namen, kateremu je v celoti podrejena dispozicija. Smiselno obravnava posamezne elemente, tako da stopa v ospredje celota. Naloga izžareva osebni odnos avtoric do obravnavane problematike, samoiniciativnost pri obdelavi, posebno drugi del o mladih v vasi, pa tudi objektivnost pri ocenjevanju pojavov.

Bojana Jaušovec, učenka Srednješolskega centra Dušana Kvedra iz Ptuja, je ob pomoči mentorice prof. Vlaste Hodnik proučevala Trde in tekoče odpadke kot nov antropogen dejavnik v okolju v mestu Ormož. Avtorica je pokazala obširno splošno znanje iz varstva okolja, ima pa tudi velik smisel za opazovanje okolja. V zadnjem delu je uspela opozoriti tudi na razprostranjenost onesnaževanja v pokrajini. Ta vidik je dobro dopolnila še s predstavitvijo tematike na sedmih grafoskopskih folijah in 35 diapozitivih.

Elica Cigljar in Marjetka Mraz, učenki Srednje ekonomske šole iz Maribora, sta obravnavali aktualno vprašanje oživljanja, ohranjanja ali opuščanja planinske paše v enem od naših turistično manj obiskanih predelov slovenskih Alp v Solčavi. Avtorici sta ob pomoči mentorice prof. Rozike Klasinc napravili zelo dobro raziskavo, s korektnim citiranjem in navajanjem virov, nadpovprečno pa sta se angažirali pri anketiranju izbrane skupine kmetov, ki so udeleženi v ciklu planinskega pašništva. Prav analiza rezultatov ankete je osrednje težišče naloge. Oris družbenogospodarskih razmer na tem področju sta dobro funkcijsko povezali z vlogo in pomenom planinskega pašništva. Posamezne planine so predstavljene glede na vrst lastništva, sezonsko rabo, število živine, vrst živine itd. Zaradi izvirnosti, predvsem pa zaradi predstavitve rezultatov obsežnega terenskega dela, smo predlagali, da bi v Geografskem obzorniku objavili tudi povzetek naloge Pastirsko pašništvo v Solčavi, toda žal se avtorici in njuna mentorica niso odzvali našemu vabilu.

Pozdrav iz Metlike je naslov naloge, ki obravnava vprašanja in dileme razvoja turizma v belokranjski Metliki. Nalogo so predstavile Dumešič A lenka, Ivec Duška in Švajger Andreja, učenke DEŠŠ Novo mesto, mentorica pa je bila prof. Cvetka Vodnik. Vsebinsko je naloga dobro zasnovana, s smiselnim in zaokroženim pregledom vseh naravnih in družbenih elementov, ki tvorijo turistično (dejansko in potencialno) ponudbo. Avtorice so pri delu uporabile številno literaturo pa tudi metodo anketiranja. Posebno je potrebno pohvaliti kritičnost in obenem iskanje rešitev za neizkoriščene turistične možnosti. Naloga, ki je napisana korektno, vendar z opaznim in smiselnim čustvenim odnosom, zajema bogato slikovno gradivo in je po mnenju ocenjevalca na nivoju seminarske naloge študentov prvih letnikov geografije.

Prešeren Mateja, učenka Srednje šole pedagoške in kulturne usmeritve iz Maribora (mentor prof. Irena Preložnik), je predstavila raziskovalno nalogo Razvoj turizma na Mariborskem Pohorju. Z obdelavo številnih virov, ki so bili avtorici na razpolago in z razgovori v posameznih institucijah, ki skrbijo za razvoj turizma, je avtorici uspelo dokaj temeljito ponazoriti razvoj turizma na Mariborskem Pohorju, inventarizacijo naravne in kulturne dediščine ter turistične infrastrukture na vzhodnem delu Pohorja. Osrednjo pozornost je namenila predvsem razvoju turistične gradbene dejavnosti, intenziteti obiskanosti turističnih objektov in posebnostim tega dela našega gorskega sveta (planinska transverzala, kmečki turizem, pohorska hiša ...). Škoda le, da je avtorici zmanjkalo časa za grafične in kartografske ponazoritve, brez katerih si ne moremo predstavljati geografskih nalog. Nasploh ugotavljamo, da mladi raziskovalci na eni strani potrošijo kar precej časa in sredstev za fotografske priloge, lastno izdelanih kart ali grafikonov pa je vse manj, v glavnem pa le-ti zaradi površnosti, nečitljivosti, nepreglednosti, nepopolne opreme (brez letnic, merila ...) kazijo tudi najboljše naloge.

Učenke Srednje družboslovne šole iz Maribora Krajnc Andreja, Lampert Darja, Ajdič Manja in Ribič Mateja so ob nasvetih mentorja prof. Boruta Drobnjaka proučevale Kako vpliva deagrarizacija na življenje v treh izbranih vaseh (Šetarova, Vinička vas in Zgornji Žerjavci). Naloga obravnava problem učinkov deagrarizacije na primeru vzorčno izbranih vasi v občini Lenart. Zaradi specifičnosti izbora sond, je podan zgoščen prikaz poglavitnih naravnogeografskih in družbenih potez za celotno občino. Kljub pomanjkanju sistematičnega izbora kazalcev za značilnosti širšega okolja, je največja vrednost naloge v samostojnem delu avtoric na terenu. V zaključku jim je uspelo opredeliti ključne probleme današnjega podeželja, čeprav so nekatere teze mladostno idealizirane.

Večja skupina mladih raziskovalcev iz Srednje družboslovne šole iz Titovega Velenja (Veternik Bernarda, Balant Zinka, Jeromel Karla, Meh Brigita, Cviki Melita, Penšek Bojan, Sevčnikar Jani) je ob mentorski pomoči prof. Mire Preložnik proučevala Čebelarstvo v industrijskem okolju. Avtorji so zelo prizadeto razmišljali o ekološki krizi današnjega in jutrišnjega dne. Čebelarstvo kaže, da je v regiji življenjsko okolje močno onesnaženo, čeprav kritično ugo-

tavljajo, da je težko ovrednotiti negativne učinke posameznih virov. Njihovo gledanje na te probleme je zelo kompleksno in včasih presega mnenja in ocene "strokovnjakov", ki gledajo na probleme parcialno in preveč ozko. Pri nalogi ugaja tudi bogat besedni zaklad in jasno podajanje žgočih problemov. To pa so obenem tudi tiste kvalitete, ki jih pri oddanih nalogah mladih raziskovalcev vse bolj pogrešamo.

Iz Srednješolskega centra Dušan Kveder iz Ptuja smo dobili še eno zelo aktualno nalogo Odlagališča trdih odpadkov na področju Ptuja in bližnjih krajevnih skupnosti. Raziskavo so opravile Maja Kramberger, Tatjana Plohl in Eva Gornik, mentor pa je bil prof. Vlado Horvat. Naloga obravnava osem odlagališč odpadkov v ožjem območju Ptuja. Predstavljeni podatki so zbrani na osnovi vprašalnika za izdelavo katastra smetišč, dopolnjujejo pa jih še fotografije. Zanimiv je zlasti družbeni vidik naloge, kjer avtorji začenjajo razmišljati, zakaj nastajajo črna odlagališča odpadkov. Žal pa sicer skrbno zbranih podatkov o deponijah niso funkcijsko povezali s preobrazbo pokrajine, morebitnem negativnem vplivu odlagališč (talna voda, ...).

Branka Grujičić in Petra Ozmec, sicer učenki Srednje ekonomske šole iz Maribora, sta skupaj z mentorico prof. Marijo Košar raziskovali Probleme mariborskega turizma. Raziskava pomeni pregled oziroma oceno nekaterih vidikov turistične ponudbe in funkcije nosilcev turističnega gospodarstva v Mariboru. Tematika, ki sta se je mladi raziskovalki lotili, je široka in zelo kompleksna, saj kot elemente turistične ponudbe navajata tudi oskrbo celega mesta (ne le v okviru turizma), prometne probleme, probleme motiviranosti delovne sile ... Naloga je soliden opis stanja in problemov turizma v mariborskih občinah, ki je ilustriran s podatki o kapacitetah obratov, strukturi nočitev, prireditvah, programi nadaljnjega razvoja itd. Žal pa avtorici nista uspeli izluščiti še prostorskega vidika prikaza turizma (regionalizacija mesta in okolice po turistični ponudbi in infrastrukturni opremljenosti).

Krajevno skupnost Ivan Zagernik-Joco sta predstavili Irena Lovrič in Jasna Šafarič iz Srednje šole pedagoške in kulturne usmeritve v Mariboru, mentorica je bila prof. Irena Preložnik. Avtorici sta vložili veliko dela v zbiranje in predstavitev podatkov, solidna je tudi kartografska ponazoritev. Žal pa naloga ne posega v probleme, tako socialne kot prostorske, obravnavane krajevne skupnosti. Čutiti pa je prizadevanje za celovito obravnavno, predvsem pa veliko zagrelost mladih raziskovalk, da prikažeta stanje v domači krajevni skupnosti.

Serijo raziskav prizadevnih mladih raziskovalcev iz Maribora nadaljujemo s predstavitvijo naloge Šmartno na Pohorju, ki sta jo pripravila Lenošek Damjan in Srnc Mihael iz Srednje naravoslovne šole Miloš Zidanšek, z mentorsko pomočjo prof. Vere Malajner. Raziskava obravnava regionalno geografsko analizo KS Šmartno na Pohorju. Avtorja sta vložila precej truda, še zlasti v grafične ponazoritve. Vsekakor je del naloge, ki se nanaša na družbeno geografsko predstavitev kraja, boljši od orisa naravnih razmer. Opazno je, da avtorja

še nimata zadovoljivega znanja o izrazoslovju, o kazalcih za določene pojave in njihovo vrednotenje, imata pa poglobljen čut za opazovanje in dogajanja v pokrajini, zato bi kazalo z raziskavo nadaljevati.

Mojca Lorenčič in Katja Ravšl, dijakinji Srednje družboslovne šole iz Maribora, sta ob pomoči mentorja prof. Boruta Drobnjaka opravili raziskavo Socialno demografska študija Veržeja. Naloga je vzorno sestavljena in vsebinsko smiselno zasnovana ter nam tako daje sistematičen pregled demografskih karakteristik naselja. Škoda le, da avtorici nista bolje uporabili dokaj obsežnega uvoda o zgodovinskem razvoju naselja za razumevanje današnje socialne demografske podobe Veržeja.

Nekatere značilnosti novejšega družbenogeografskega razvoja vasi Pušencev pri Ormožu je proučevala Masten Saša iz Srednje šole pedagoške in kulturne usmeritve iz Maribora, mentor je bil prof. Valentin Kracina. Prispevek je napisan v telegrafskem stilu, pa vendarle podaja bolj ali manj zaokroženo socialno-geografsko podobo Pušencev. Žal si posamezna poglavja vsebinsko ne sledijo v logičnem vrstnem redu in so tako za bralca slabše razumljiva. Avtorici pa predlagamo, da z raziskavami v domači vasi nadaljuje, večji poudarek pa bi kazalo dati samostojnemu terenskem proučevanju.

Tatjana Gaberšek iz Srednje šole pedagoške in kulturne usmeritve iz Maribora je z mentorico prof. Preložnikovo pripravila nalogo Problematika rudnika Laško. Naslov naloge ni dovolj natančen in dovoljuje obravnavo problematike rudnika Laško iz različnih vidikov. Če naj bi naloga bila geografska, se zdi, da so prav elementi, ki so zanimivi iz geografskega aspekta, preveč skromno obdelani. Avtorici ne gre oporekati zavzetosti in skrbnega zbiranja dostopne literature in virov, zato bi veljalo z nalogo nadaljevati in jo obogatiti s podatki, ki bi dali nalogi geografski vidik (pomen rudnika za občino, podatki o številu zaposlenih ter njihovi razmestitvi, dolgoročni načrti o morebitnem zapiranju rudnika, o starostni sestavi zaposlenih, o morebitnem preusmerjanju, o sanaciji prizadetih območij ...).

Raziskavo o mlinih na Dobruši, levem pritoku Save, sta predstavili dijakinji Avsenak Sabina in Sitar Marjana iz Srednje naravoslovne šole iz Kranja, mentor je bil prof. Marjan Veber. Jedro naloge je predstavitev Koroščevega mlina na Dobruši na Gorenjskem. Opis mlina je zanimiv in vsebuje več stvarnih podrobnosti in je v tem nedvomno samostojen prispevek naloge. Poleg opisanega mlina sta avtorici bežno opisali še tri. Raziskava prinaša vrsto geografskih pa tudi etnografskih značilnosti mlinarstva v tem delu Slovenije in je nedvomno pomemben prispevek k poznavanju te zvrsti domače obrti.